

Handläggare
Anna Odelby
Telefon: 08 508 15 022

Till
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2025-04-24

Remiss av En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27)

Svar på remiss från kommunstyrelsen i Stockholms kommun dnr
KS 2025/380

Förvaltningens förslag till beslut

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har av kommunstyrelsen i Stockholms kommun mottagit remiss *En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27)*

Regeringen beslutade den 17 augusti 2023 att uppdra åt en särskild utredare att genomföra en översyn av socionomexamen för att motverka ungdomskriminalitet. Utredningens arbete, analys och förslag presenteras i SOU 2025:27 *En socionomutbildning i tiden*. Utredningen lämnar förslag på förändringar i Högskoleförordning (1993:100) som innebär att det totala antalet examensmål för socionomexamen ökar från 14 till 15 jämfört med nuvarande examensordning. Sammantaget innebär utredningens förslag en bred reformering av socionomprogrammet.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslagen som lämnas och föreslår till nämnden att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 17 augusti 2023 att uppdra åt en särskild utredare att genomföra en översyn av socionomexamen för att motverka ungdomskriminalitet. Utredningens arbete, analys och förslag presenteras i SOU 2025:27 *En socionomutbildning i tiden*.

Kommunstyrelsen har till Skarpnäcks stadsdelsnämnd den 12 mars skickat SOU 2025:27 *En socionomutbildning i tiden* på remiss att besvara. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 29 april 2025.

Övriga remissinsatser är stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Bromma stadsdelsnämnd och Järva stadsdelsnämnd.

Ärendet

Regeringen beslutade den 17 augusti 2023 att uppdra åt en särskild utredare att genomföra en översyn av socionomexamen för att motverka ungdomskriminalitet. Utredningens arbete, analys och förslag presenteras i SOU 2025:27 *En socionomutbildning i tiden*.

Betänkandet innehåller sju kapitel:

Kapitel 1. Författningsförslag

I kapitel 1 sammanfattas utredningens förslag på förändringar i Högskoleförordning (1993:100). Förslagen innebär att det totala antalet examensmål för socionomexamen ökar från 14 till 15 jämfört med nuvarande examensordning.

Förändringsförslagen kan läsas och förstås vart och ett för sig, men ska i första hand ses som delar i en större och integrerad lösning. Sammantaget innebär utredningens förslag en bred reformering av socionomprogrammet.

Kapitel 2. Inledning

I kapitel 2 beskrivs utredningens uppdrag och arbetssätt. Kapitlet innehåller även definitioner av ett antal centrala begrepp samt avgränsningar för utredningens arbete.

Kapitel 3. Socionomers utbildning

I kapitel 3 ges en historisk tillbakablick på socionomers utbildning, från de första socialinstituten på 1920-talet, via socialhögskolorna på 1960- och 1970-talen, fram till i dagens utbildningar vid universitet och högskolor.

I kapitlet redovisas det hur socionomexamen presenteras enligt examensordningen. I kapitlet framgår även beskrivning och analys för hur socionomprogrammet utformas läsåret 2024/25 vid de 19 lärosäten som har rätt att utfärda socionomexamen.

Utredningen kommer fram till att vid sidan av examensordningens krav innehåller de lokala socionomprogrammen åtminstone tre gemensamma och bärande delar:

- socialt arbete: programmens huvudområde
- utbildning i juridik: 1–3 kurser, 13,5–30 högskolepoäng (hp) per lärosäte
- verksamhetsförlagd utbildning (VFU): 22–30 hp vid 18 lärosäten, 45 hp vid 1 lärosäte.

är varit större inom socionomprogrammet än inom många andra yrkesprogram. Andelen kvinnor bland socionomstudenterna har legat stadigt på cirka 85 procent under de senaste 20 åren, medan åldersfördelningen har förändrats desto mer. Läsåret 2003/04 var 35 procent av studenterna yngre än 25 år, jämfört med 55 procent läsåret 2023/24.

Under de senaste 60 åren har socionomutbildningens karaktär som bred generalistutbildning successivt förstärkts. Programmen karaktäriseras i dag av begrepp som bredd, helhetssyn, komplexitet och integrering. Få av programmen har en uttalad profil. På ett generellt plan uppvisar socionomprogrammen gemensamma drag vid olika lärosäten och anknytningen till examensordningens mål för socionomexamen är i allmänhet tydlig. På kursnivå är skillnaderna mellan programmen uppenbara, med kursutbud som präglas av de lokala forskningsmiljöerna.

I kapitel 3 redovisas även en kartläggning av de tio masterprogram och övriga påbyggnadsprogram, samt annan utbildning med anknytning till socialt arbete, som erbjuds läsåret 2024/25. Avsnittet svarar mot utredningens uppdrag att kartlägga möjligheterna till specialisering i socialt arbete eller motsvarande inom området ungdomsbrottslighet, samt inom andra områden.

Kapitel 4. Socionomers arbete – och utmaningar i socionomers arbete

I kapitel 4 beskrivs socionomernas omfattande och breda arbetsmarknad. Socionom är en examenstitel som betecknar en person som genomgått socionomutbildning. Det är alltså inte ett yrke. Socionomers vanligaste yrkestitlar är socialsekreterare och kurator (skolkurator respektive hälso- och sjukvårdskurator).

Antalet socionomer har fördubblats på arbetsmarknaden sedan början på 1990-talet, från drygt 20 000 år 1990 till cirka 44 000 år 2022. Samtidigt har andelen socionomer som är offentliganställda legat stadigt på omkring 85 procent sedan 1990-talet. 2019 var 69 procent av socionomerna anställda inom kommunal verksamhet och de flesta socionomer arbetar åtminstone under perioder av sitt yrkesliv inom den kommunala socialtjänsten. De allra flesta, 85 procent eller fler, är kvinnor.

Socionomer är en samverkande profession. Samverkan med andra personer och organisationer kan vara problematisk men är ofta en avgörande förutsättning i socionomers arbete, som anställda inom till exempel socialtjänsten, skolan, hälso- och sjukvården eller kriminalvården.

Det kan också vara en utsatt profession. När socionomers arbetsvillkor uppmärksammas handlar det ofta om den kommunala

socialtjänsten och under senare år har det kommit flera mer eller mindre alarmerande rapporter inom detta område. Hög arbetsbelastning, obalans mellan krav och resurser och våldsutsatthet i arbetet är problem som lyfts fram. Nyexaminerade socionomer framstår som särskilt utsatta.

I kapitlet redogörs kortfattat för ett antal samhällsutmaningar som står i förgrunden i dagens samhälle: segregation och utanförskap, barn som lever i utsatthet, ekonomisk utsatthet och social utsatthet knuten till migration. Utredningen föreslår förändringar i examensordningen som specifikt anknyter till vissa aktuella samhällsutmaningar: mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, äldres livsvillkor samt livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Som underlag för dessa förslag görs en fördjupad analys i avsnitten 4.3.3–4.3.6.

Kapitel 5. Ungdomsbrottslighet, sociala insatser och straffrättsliga reaktioner

Antalet barn och unga i grovt kriminella miljöer är än så länge relativt lågt men den snabbt ökande utvecklingen är oroväckande då det rör sig om att barn blir indragna i en synnerligen våldsam brottslighet och cyniskt utnyttjas som lejda barntorpeder. Socionomer arbetar under lagstadgat ansvar ofta i fronten av samhällets skuggsida där social utsatthet, destruktivt normbrytande beteende och brottslighet gror. Denna viktiga uppgift kräver breda och djupa kunskaper om ungdomsbrottslighetens mönster och orsaker för att den ska kunna förebyggas och motverkas. Utan de insikter som driver barn och unga in i en brottslighet bortom de vanliga ungdomsmisstagen, är det en omöjlig uppgift.

I kapitel 5 ges argument för att examensmålen i socionomutbildningen ska ändras och på så sätt stärka grunden för förebyggande socialt arbete med barn och unga som riskerar att utveckla eller fortsätta med kriminellt beteende. Avsnitt 5.1 innehåller en beskrivning av ungdomsbrottslighetens mönster och orsaker. I avsnitt 5.2 presenteras olika förklaringsmodeller och teoretiska perspektiv för att tolka och förstå de bakomliggande skälen till att unga begår brott. I avsnitt 5.3 ges exempel på evidensbaserade metoder, dels med bäring på att förebygga att barn och unga börjar begå brott, dels metoder för att motverka och hjälpa unga personer som börjat begå brott att sluta med det. Kapitlet avslutas med avsnitt 5.4 som innehåller en beskrivning av socialtjänstens roll i påföljdssystemet samt ett barnrättsligt perspektiv på barn som begår brott och samhälleliga reaktioner.

Syftet med kapitlet är inte att vara uttömmande av det som presenteras. Utredningen försöker ge en relevant och aktuell bild av ungdomsbrottslighetens mönster och orsaker, hur barn och unga kan

påverkas genom att socionomer får mer och bättre kunskap både i vilka metoder som fungerar och hur de kan argumentera för sociala insatser i en straffrättslig kontext.

Kapitel 6. Utredningens förslag och överväganden samt konsekvenser av utredningens förslag

Den senaste översynen av examensbeskrivningen för socionomexamen gjordes 2006. Samtidigt sammanfördes sociala omsorgsprogrammet och socionomprogrammet, vilket innebar att nya mål och en breddning av socionomexamen slogs fast. Under de snart 20 år som har gått efter det har nya socionomprogram inrättats på ett antal lärosäten, samhället har förändrats och fortsätter att förändras i snabb takt, socionomernas arbetsmarknad växer och vidgas och med det ändras även förväntningarna på socionomernas arbete och kompetens. Socionomexamen ska förbereda för arbete inom olika samhällssektorer, hos olika arbetsgivare, inom olika verksamhetsområden, för hundratals yrken och för många fler arbetsuppgifter. Samtidigt växer variationen inom och mellan utbildningarna.

Utredningens bedömning är att socionomprogrammets karaktär som generalistutbildning bör bibehållas. Samtidigt bedöms programmet behöva mer stadga och tydligare inramning för att utbildningarna vid olika lärosäten ska bli mer likvärdiga. Socionomstuderande vid ett lärosäte behöver garanteras en utbildning som innehållsligt och kvalitetsmässigt är likställd med andra studenter, vid andra lärosäten. Arbetsgivare behöver kunna veta vad en socionomutbildning faktiskt innehåller, vilka kunskaper och färdigheter den ger.

I kapitel 6 grupperas utredningen förslag på förändringar i examensordningen samt övriga förslag under fyra rubriker, tillsammans med utredningens överväganden (utredningens förändringsförslag är kursiverade):

Aktuella samhällsutmaningar

Förslag på förändringar i examensordningen:

För socionomexamen ska studenten

- *visa kunskap om aktuella samhällsutmaningar inom området*
- *visa kunskap om områdets vetenskapliga grund samt kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen*
- *visa kunskap om barns behov och sådana samhälls- och familjeförhållanden som påverkar barns, ungas, kvinnors, mäns,*

och äldres livsbetingelser, samt kunskap om hur funktionsnedsättningar påverkar människors livsbetingelser

– visa kunskap om och förståelse för hur social utsatthet, normbrytande beteende och ungdomskriminalitet kan förebyggas och hur återfall i brott kan motverkas

– visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, samt om hedersrelaterat våld och förtryck

Arbetssätt och samverkan

Förslag på förändringar i examensordningen:

För socionomexamen ska studenten

– visa förmåga att utveckla och genomföra socialt arbete på olika nivåer i samhället i samarbete med de människor som berörs, samt med närstående

– visa förmåga till lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper

– visa förmåga att leda, planera och samordna arbete inom området

– visa förmåga att kritiskt granska, bedöma och använda relevant information samt att diskutera nya fakta, företeelser och frågeställningar med olika grupper och därmed bidra till utveckling av yrket och verksamheten.

Utbildning i juridik

Förslag på förändringar i examensordningen:

För socionomexamen ska studenten

– visa förmåga att utifrån relevant kunskap tillämpa författningar inom ramen för socialt arbete

– inom ramen för kursfordringarna, ha fullgjort utbildning i juridik om minst 30 högskolepoäng.

Verksamhetsförlagd utbildning

Förslag på förändringar i examensordningen:

För socionomexamen ska studenten

– inom ramen för kursfordringarna, ha fullgjort handledd verksamhetsförlagd utbildning om minst 30 högskolepoäng.

Förslag till regeringen, vid sidan av examensordningen:

– Även socionomprogrammets verksamhetsförlagda utbildning ska kunna avräknas mot utbildningsområdet verksamhetsförlagd utbildning.

Förslag till Förbundet Sveriges Socionomutbildningar (FSSOC):

– *Utveckla och ansvara för en nationell struktur för samverkan för att tillse att utbildningsplatser för verksamhetsförlagd utbildning kan tillgodoses.*

Förslag till universitet och högskolor:

– *Besluta om alternativt urval baserat på arbetslivserfarenhet för tillträde till socionomprogrammet.*

Kapitel 7. Frågor och förslag utanför utredningens direktiv

Utredningen föreslår i kapitel 7 att regeringen tillsätter ytterligare en utredning om socionomutbildningen, som arbetar vidare utifrån de förslag och överväganden som presenteras i betänkandet. Den nya utredningen bör få i uppdrag att utreda frågan om hur en förlängd socionomutbildning som avslutas med en examen på avancerad nivå kan svara mot de kompetensbehov som framför allt yrkesverksamma socionomer har, och även mot de kompetensbehov som finns inom högskolan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ och familjestöd. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionsrådet 2025-04-16.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utredningen syftar till att anpassa socionomutbildningen efter förändrade samhällsbehov och att bättre förbereda studenterna på de komplexa utmaningarna som socialt arbete innebär i dagens samhälle.

Förvaltningen är positiv till förslagen och att de i stort är i linje med intentionerna bakom den nya socialtjänstlagen. Förslagen stödjer på flera sätt de mål och intentioner som den nya socialtjänstlagen uttrycker, särskilt genom att betona en bred, flexibel och kompetent utbildning som förbereder socionomer för att möta både nuvarande och framtida utmaningar inom socialt arbete.

Förvaltningen ställer sig även positiv till att utredningen belyser behovet av att stärka kompetens kring en variation av målgrupper. Utöver att stärka kunskapen om och förmågan att förebygga ungdomsbrottslighet är det även av vikt att stärka kunskapen kring exempelvis behov hos äldre, personer med funktionsnedsättning samt andra utsatta grupper. Socionomer har en bred arbetsmarknad och kan arbeta på en mängd olika sätt med många olika målgrupper. På så vis instämmer förvaltningen i utredningens hållning om behovet av att socionomprogrammets karaktär som

generalistutbildning bör bibehållas. Det är i sammanhanget viktigt att socionomprogrammen möter upp när komplexiteten i socialt arbete i stor utsträckning utgörs av kombinationer av målgruppers behov. Det är också viktigt att ha en grundförståelse för framtida samverkansparters uppdrag och att ha kunskap om syftet och vikten av att samverka. Detta har ofta en avgörande betydelse för det stöd som erbjuds de människor som socionomer möter.

De föreslagna förändringarna bedöms vidare vara i samklang med arbetsgivarens riktning att främja ett långt och hållbart arbetsliv och att säkerställa en god kompetensförsörjning. Förslagen syftar till att bättre rusta studenterna för det yrkesliv som väntar och är faktorer som skapar god arbetshälsa och stimulans.

Förvaltningen ser idag vissa utmaningar med kompetensförsörjningen på sikt, där den arbetskraft som finns idag kanske inte är tillräcklig för att fullt ut möta framtida behov. Förändringsförslagen bedöms kunna skapa en närmare förankring mellan utbildning och yrkesroll med tydligare förväntningar och bättre förståelse för uppdraget. Idag går många socionomer ut i yrkeslivet med en bristfällig förståelse för yrkesutövningen, vilket kan skapa ohälsa och stress. Utredningen pekar mot möjliga vägar för att undvika sådana scenarier.

Barnkonsekvensanalys

En barnkonsekvensanalys bedöms inte nödvändig baserat på det aktuella underlaget.

Jämställdhetsanalys

I utredningen redovisas det att majoriteten av de som söker sig till socionomutbildningen, och som arbetar som socionomer är kvinnor. Detta bekräftas även av förvaltningen statistik av anställda socionomer, där majoriteten är kvinnor. Att så många kvinnor utbildar sig till, och arbetar som, socionomer har både historiska, kulturella och strukturella förklaringar. Utifrån ett jämställdhetsperspektiv är mångfald vad gäller kön, bakgrund och erfarenheter inom professionen viktigt för att kunna möta och förstå de olika individer och grupper som socionomer arbetar med. En mer balanserad könsfördelning kan även bidra till att bättre möta samhällets föränderliga behov. Att öka mångfalden inom socionomyrket är en viktig utmaning som både högskolor och universitet på olika sätt, tillsammans med professionen, behöver fortsätta arbeta med.

Förvaltningen föreslår till nämnden att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Jonas Lauri	Hanna Jakhammer
Stadsdelsdirektör	Avdelningschef
Skarpnäcks stadsdelsförvaltning	Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remiss - En socionomutbildning i tiden SOU (2025:27)
2. Följebrev En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27),
KS 2025/380

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Jonas Lauri, Stadsdelsdirektör	2025-04-03
Hanna Jakhammer, Avdelningschef	2025-04-03